

BLOCK DE NOTAS

A igrexa e a lingua galega

Por XOSÉ FERNÁNDEZ FERREIRO

«¿Que pasou para que a igrexa galega, ó revés da catalana, da castelá ou da portuguesa, deixase de falar a lingua dos galegos e se fixese belixerante coa lingua do país?», preguntase Xesús Ferrer Ruibal no ensaio «A igrexa e a lingua galega» publicado polo Consello da Cultura Galega. Segun el, non foi debido a unha urxencia pastoral, nin porque a sociedade galega deixase de falar a súa lingua, «que iso aínda non aconteceu hoxe, cincocentos anos despois», nin tampouco foi debido a que o galego pasase a ser unha lingua minoritaria, «que iso aínda non aconteceu tampouco hoxe». ¿Que pasou, logo, para que a igrexa fose a gran opresora da nosa lingua ó longo dos tempos? «Foi que Galicia —sinála Ferro Ruibal—, ó revés das tres comunidades mentadas, perdera a súa independencia política, quedando englosada no reino de Castela-León no que incluso a privaron do voto no ano 1348. E os reis soberanos xa decidiran había tempo formar un Estado monolingüe castelán a calquera precio».

A igrexa foi o primeiro obxectivo desta decisión real, sendo ela mesma a primeira vítima da castelanización, contra a oposición dos cabildos catedralicios, o clero, as institucións e mais o pobo. Os reis converteron os bispos galegos, especialmente os de Compostela, nos seus representantes e axentes, e eles tiveron un gran esmero en castelanizar á nosa terra, tendo en conta, ademais, que a maior parte dos prelados non eran galegos (como seguiu ocorrendo sempre), ignoraban a lingua do país que non quixeron aprender nunca. «Esta práctica incrementouse nos séculos posteriores de forma humillante para Galicia —segue a nos dicir Ferro Ruibal—. Entre 1500 e 1830, é dicir, en 330 anos nas cinco diócesis galegas non houbo máis que quince bispos galegos. E estes bispos —os non galegos— viñan moitas veces acompañados dun séquito de coengos e administradores da súa condición. (...) Os conventos galegos enchéronse de frades da fora que nada fixeron globalmente por encarnarse na cultura do país. (...) É difícil atopar un caso dunha comunidade tan radicalmente podada». E así chegamos a que a igrexa galega, dominada polos políticos casteláns, quedase convertida nunha correa de transmisión do poder mesetario.

O Concilio de Trento (1563) foi unha gran

ocasión perdida, segundo nos indica o autor do ensaio que comentamos, pois entón foi aprobado o «*Decretum de reformatione*» no que se lle pedía a tódolos bispos «que non só eles nos actos litúrxicos expliquen o senso do que se fai e di de forma que a xente o entenda, senón que tamén coíden de que o fagan os párrocos incluso na lingua vernácula». E mentres isto foi levado a cabo no País Vasco e mesmo en Cataluña, traducindo os catecismos ás súas linguas para achegarse así mais ó pobo, de acordo coas normas conciliares, o clero galego decidiu que a lingua vernácula era o castelán. De tal xeito que o espírito de Trento foi para Galicia unha ocasión perdida, coma tantas outras veces, pois «os eclesiásticos galegos —di Ruibal—, bos discípulos da xerarquía foránea, interpretaron Trento ó revés». Mentres tanto, relixiosos galegos residentes en países de América Latina, traducían ás linguas indíxenas o catecismo do P. Astete ou outros da súa propia autoría.

Segundo Ferro Ruibal, o mesmo disparate se volveu repetir despois do Concilio Vaticano II (1962) que reafirmou a doutrina da reencarnación cultural na lingua de cada pobo, o compromiso de respetar cada cultura, aceptándoa incluso na propia liturxia. Di Xoán XXIII na súa enciclica «*Pacem in terris*» (1963) que os gobernantes deben favorecer os valores humanos das minorías étnicas, sobre todo no referente á lingua. «¿Cómo é posible que neste momento histórico, no que incluso o cardeal metropolitano é Quiroga Palacios, un antigo galeguista da II República, se volva repetir o disparate de facer coma quen que a lingua vernácula de Galicia é o castelán?», preguntase Ferro Ruibal. ¿Cómo é posible que se perda esta ocasión?». Galicia, a súa igrexa non estaba preparada para o desafío conciliar que chegou de Roma. ¿E serviu de algo o Concilio Pastoral de Galicia, celebrado uns anos despois. A pregunta quizais a poida contestar o propio lector.

A igrexa galega necesita, coma os grandes asisteiros, unha profunda reconversión. Da contra seguirá perdendo as oportunidades que a historia lle presentou e lle está a presentar. Hoxe máis que nunca. De non ser así, en Galicia seguirá a falarse nunha lingua e a rezarse noutra, como tamén nos recorda Ferro Ruibal.